

Experimentální studie „samaritánství“

Piliavin, I., Rodin, J., & Piliavin, J. A.
(1969). Good samaritanism: An
underground phenomenon? *Journal of
Personality and Social Psychology*, 1
(4), 289-99.

historické pozadí a kontext studie

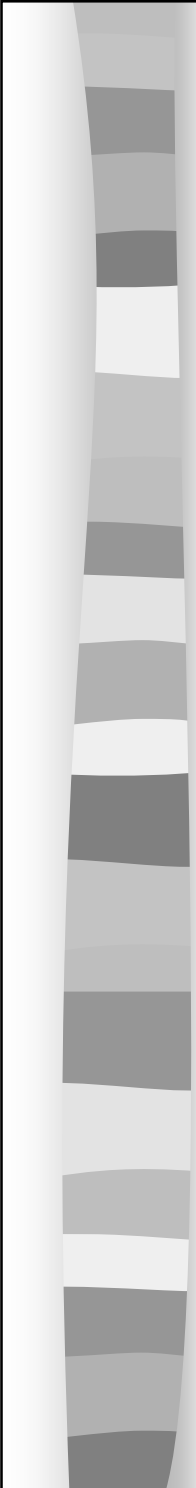
- skutečná vražda Kitty Genovese v New Yorku 1964
- ani jeden z 38 svědků vraždy nezavolal během více než půlhodinové události policii
- první výzkum na téma „intervence přihlížejících“ byl proveden Latanem a Darleym v roce 1968, jednalo se o laboratorní experiment

obecný popis experimentu

- typ studie: přirozený experiment
- místo: metro v New Yorku
- experiment simuluje situaci, kdy cizí člověk zkolabuje a potřebuje pomoc
- základní cíl: zjistit vliv charakteristik „oběti“ (nemoc vs. opilství, rasa) na rychlost a frekvenci poskytnutí pomoci od ostatních osob
- celkově proběhlo 103 pokusů, přičemž byly systematicky měněny jejich podmínky

předpoklady

- okolostojící budou spíše ochotní pomoci lidem stejné než odlišné barvy pleti
- k pomoci dojde častěji a rychleji u osob „nemocných“ oproti osobám „opilým“

popis výzkumné situace – místo, čas a zúčastněné osoby

- trasa mezi dvěma zastávkami metra v New Yorku
- doba jízdy cca. 7,5 min
- výzkum probíhal dva měsíce během všedních dnů od 11 do 15 hodin
- během této doby projelo trasou 4450 osob, z toho 45% černé a 55% bílé barvy pleti
- průměrný počet osob na vagón 43, z toho v kritické části vagónu (místě incidentu) průměrně 8,5 osob

výzkumné týmy

- 4 výzkumné týmy po 4 studentech (2 ženy, 2 muži), rozvržení experimentu viz obrázek
- muži - „herci“: oběť a model
- ženy: pozorovatelé
- na zastávce tým vystoupí a členové samostatně čekají na vlak jedoucí opačným směrem

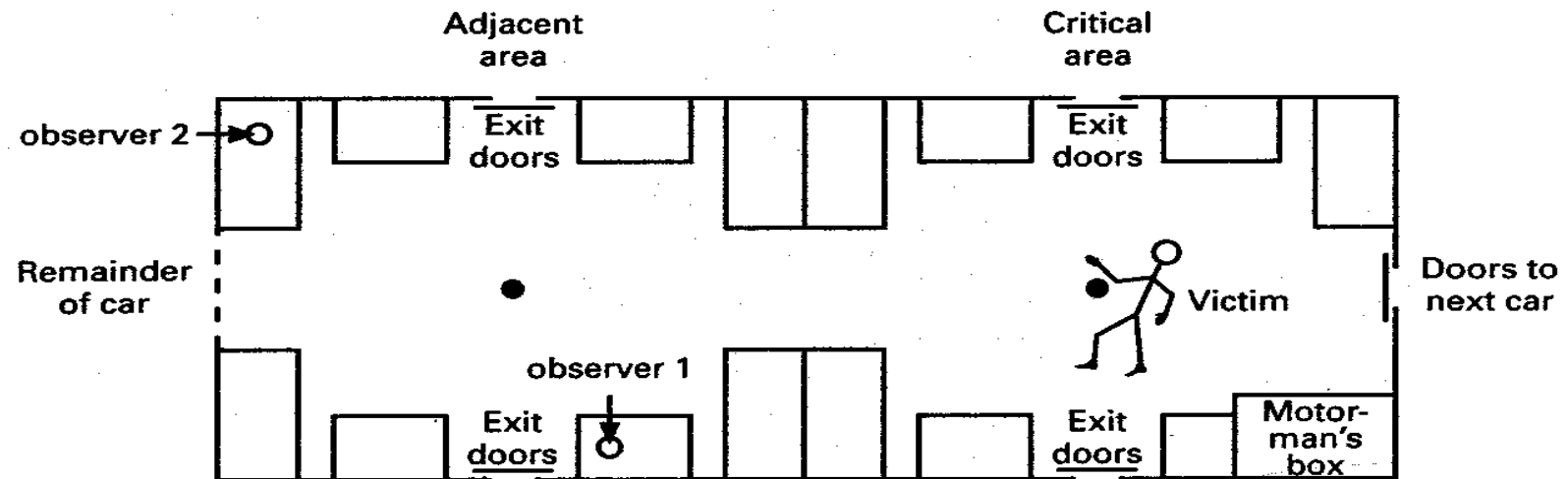

Figure 8.1. Layout of adjacent and critical areas of subway car.

oběť

- v každém týmu 1 muž sehrál úlohu oběti, věk 26 až 35 let, ze čtyř mužů jeden černoš a tři běloši
- identické oblečení
- v 38 případech byl z obětí cítit alkohol, v ruce držely láhev v papírovém sáčku
- v 65 případech působily střízlivě, v ruce měly hůl
- kolaps nastává po cca. 70 s
- dokud se oběti nedostane pomoci, leží nehybně na podlaze

model

- muži bílé barvy pleti (24 až 29 let), neformálně oblečení
- variace této proměnné:
- model v kritické oblasti: zásah přibližně 70 s, resp. 150 s po kolapsu oběti
- model v přilehlé oblasti: zásah přibližně 70 s, resp. 150 s po kolapsu oběti
- při asistenci model obět' posadí a zůstane s ní do konce pokusu

pozorovatelé

- první pozorovatel zaznamenává celkový počet a charakteristiky osob v kritické oblasti (barvu pleti, pohlaví a lokaci), plus počet a charakteristiky pomáhajících
- druhý pozorovatel obdobně zaznamenává charakteristiky osob v sousední oblasti a latenci do 1. pomoci po kolapsu (resp. po zásahu modelu)

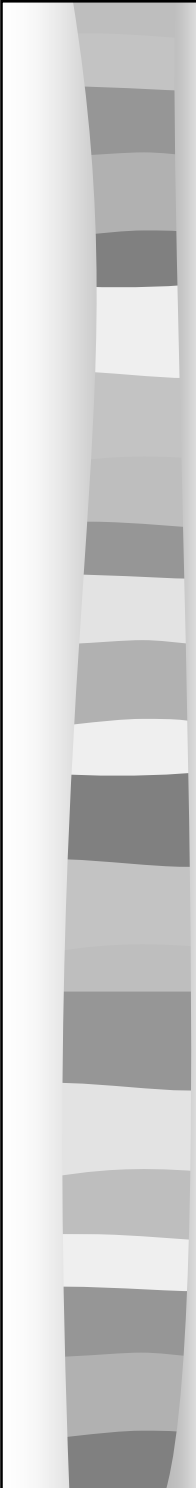

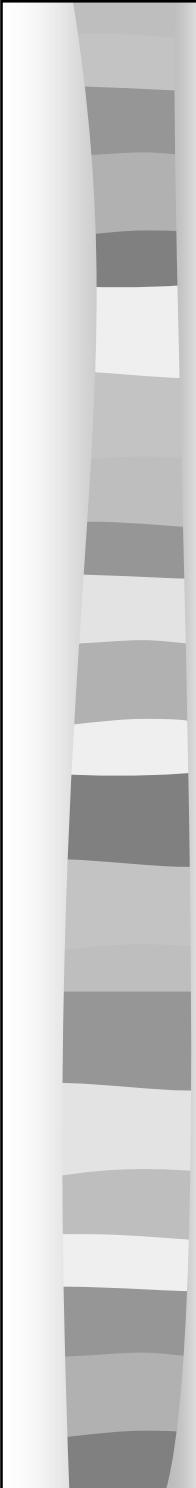
proměnné

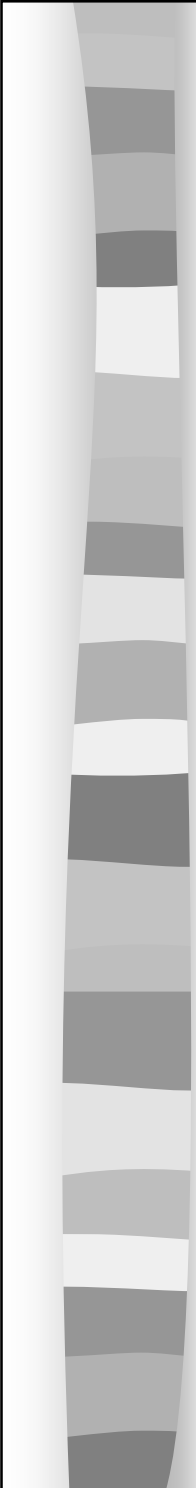
- nezávislé proměnné: opilost vs. nemoc oběti, rasa oběti, účast vs. neúčast „modelu“
- intervenující proměnná: počet osob v kritické oblasti
- závislé proměnné: rychlost a frekvence pomoci, rasa pomáhajícího, frekvence opuštění prostoru, poznámky cestujících

výsledky

- v případě střízlivé oběti v 62 případech z 65 poskytli pasažéři spontánní pomoc (pouze ve třech případech mohlo dojít k plánovanému zapojení modelu)
- v případě opilé oběti došlo ke spontánní pomoci v 19 ze 38 případů
- pomoc obětem, které se nejevily jako opilé byla včasnější než u osob „opilých“ (tento efekt byl stejný u obou ras)

-
- v 60% případů kdy došlo ke spontánní pomoci, nepomáhal pouze jeden člověk, ale připojily se i další osoby
 - v tomto aspektu se významně nelišily „opilé“ verze experimentu od „střízlivých“, není zde také vliv barvy pleti oběti
 - muži byli častěji než ženy (v 90%) těmi, kdo jako první oběti pomohli (v kritické oblasti bylo mužů průměrně 60 %)

-
- u opilých obětí se projevila náznak tendence pomáhat lidem stejné barvy pleti
 - místo modelu (kritické nebo sousední) nemělo vliv na poskytnutou pomoc
 - pozdější příchod modelu (150 s po kolapsu) vyvolal významně méně pomoci než model brzký (70 s po kolapsu)
 - ve 21 případech ze 103 odešlo z kritické oblasti 34 osob, a to spíše v případě „opilé“ oběti

-
- více poznámek od osob ve vlaku se objevilo v případě opilého pokusu a v případě, že nikdo po delší dobu oběti nepomohl
 - hypotéza o „rozptýlení odpovědnosti“ (studie Darley, Latané, 1968) se nepotvrdila, rychlost poskytnutí pomoci neklesala se vzrůstajícím počtem osob v kritické oblasti

závěry

- 1. osobám, které vypadají jako nemocné, bude s vyšší pravděpodobností poskytnuta pomoc než osobám „opilým“
- 2. muži poskytnou pomoc pravděpodobněji než ženy
- 3. existuje mírná tendence poskytnout pomoc osobě stejné rasy a to obzvláště u „obětí“ opilých

-
- 4. hypotéza o rozptýlení odpovědnosti nebyla potvrzena

(zde je důležité uvědomit si, že ve výzkumu Darley a Latané (1968), i navazujícím výzkumu Latané, Rodin (1969), zkoumané osoby oběť neviděly, pouze slyšely její projevy)

- 5. čím déle trvá potřeba poskytnutí pomoci, tím menší vliv má model na chování ostatních, tím pravděpodobněji mohou osoby odejít z daného místa a tím více vzrůstá pravděpodobnost diskusí o incidentu

interpretace

- sledování situace vyžadující pomoc vyvolává u osob emoční stavy, které mohou být v různých situacích interpretovány jako strach, znechucení, sympatie apod.
- emoční stav může být redukován přímou pomocí, odchodem pro pomoc, odchodem ze „scény“, popřípadě znevážením potřeby pomoci
- způsob redukce je volen podle nákladů, ztrát a odměn které souvisí s poskytnutím, resp. neposkytnutím pomoci
- tento model lze označit jako „sobecký“, existují i jiné vysvětlovací modely (empathy-altruism model, Batson, 1991, 1995)

navazující výzkumy

- výzkumy související s atribuční teorií:
Berkowitz (1969), Barnes et al. (1979)
- Barnes et al. ve výzkumu provedeném v akademickém prostředí zjistili, že nekontrolovatelná příčina potřeby pomoci (nedostatečná schopnost) pravděpodobněji vyvolá pomoc spolužáka (půjčení zápisků) než příčina kontrolovatelná (malé úsilí)
- tento výsledek je v souladu se zjištěními o rozdílech v poskytnutí pomoci osobám opilým a nemocným

otázky

- jaké jsou závislé a nezávislé proměnné v prezentované studii?
- porovnejte laboratorní a přirozený experiment z hlediska jejich výhod a nevýhod